

1^ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Β΄ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
(Κέντρο Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης)
Ταχυδρομική Διεύθυνση: Κολοκοτρώνη 22,
Τ.Κ. 564 30 – Σταυρούπολη, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 603 384 & 2310 666 130, Φαξ: 2310 588 139
E-mail: 1kesyvthess@sch.gr
Ιστοσελίδα: <http://1kesy-v.thess.sch.gr>

Πως αισθάνεται το παιδί με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

(δυσλεξία, δυσαναγνωσία, δυσγραφία, δυσορθογραφία, δυσαριθμησία)

Οι Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες εντοπίζονται στην παιδική ηλικία και συνοδεύει το άτομο σε όλη του την ζωή. Δεν είναι κάτι που εξαλείφεται. Αυτό που μπορούμε να πετύχουμε, είναι το παιδί- έφηβος ή ενήλικας να μάθει να χειρίζεται όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται τις δυσκολίες του.

Συνήθως οι άνθρωποι ορίζουν την δυσλεξία σαν μια δυσκολία στην γραφή και στην ανάγνωση. Η δυσλεξία είναι ωστόσο κάτι πολύ περισσότερο από αυτό. Αφορά πρώτιστα την οργάνωση, την κατανόηση, την αίσθηση του χρόνου και του τόπου. Ο δυσλεκτικός, μια και όλη γνωρίζουμε ότι εξ ορισμού, είναι ένα άτομο με υψηλό δείκτη νοημοσύνης, από μέσον όρο και πάνω, συλλέγει επεξεργάζεται και ταξινομεί τις πληροφορίες που παίρνει από το περιβάλλον με διαφορετικό τρόπο από ότι οι υπόλοιποι άνθρωποι. Του χρειάζεται περισσότερος χρόνος και μεγαλύτερη προσπάθεια από ότι στους υπόλοιπους για να ανακαλέσει τις πληροφορίες που έχει συλλέξει, για αυτό δεν του αρέσουν καθόλου οι εκπλήξεις. Ένα ξαφνικό τεστ στην τάξη, που σε όλους μπορεί να σημαίνει μια μικρή, αλλά μέσα σε ανεκτά όρια, αναστάτωση, στο παιδί με δυσλεκτική λειτουργία προκαλεί ένα έντονο άγχος. Κατ' αρχήν διότι το βγάζει από την καθημερινή του ρουτίνα και αυτό το τρομοκρατεί, κατά δεύτερον διότι φοβάται και αμφιβάλλει αν κατάλαβε καλά αυτό που του ζητάνε. Επίσης δεν θέλει να φανεί στους γύρω του ότι σε κάτι υπολείπεται, έτσι αποφεύγει να εκφράσει όποια τυχών απορία έχει και προσπαθεί να τα βγάλει πέρα μόνο του, προκειμένου να μην γελοιοποιηθεί, όπως το ίδιο νομίζει, στα μάτια των γύρω του. Πολλοί γονείς ή δάσκαλοι θα πουν: - Μα εγώ του λέω ότι μπορεί να με ρωτάει ότι δεν καταλαβαίνει! Τι άλλο να κάνω;

Μα εδώ ακριβώς βρίσκεται το θέμα: Δεν θέλει να αποκαλύψει την δυσκολία του. Θα κάνει τα πάντα να τα βγάλει πέρα μόνο του, προκειμένου να μην θεωρηθεί χαζό ή ανίκανο. Η φαινομενική αδιαφορία του κρύβει μέσα της την τεράστια αγωνία της αποκάλυψης του «μεγάλου μυστικού». Θα πείτε: - Μα όταν βλέπει ότι όλοι οι άλλοι εκφράζουν τις απορίες τους ή δηλώνουν ό,τι δεν κατάλαβαν, γιατί εκείνο εξακολουθεί να σιωπά;

Διότι οι άλλοι δεν καταβάλουν συνέχεια προσπάθεια να αποκωδικοποιήσουν όσα λέγονται. Διότι οι άλλοι βρίσκουν πιθανό ο καθηγητής ή ο γονιός να μην τα είπε με κατανοητό τρόπο και δίνουν στην

Επιμέλεια: Μαντζαβέλα Ρίτσα, Φιλολόγος Ε.Α.Ε. ΜEd,

πραγματικότητα στον συνομιλητή τους μια δεύτερη ευκαιρία ώστε να εκφραστεί με ένα τρόπο που θα γίνει κατανοητός. Αντίθετα το παιδί- έφηβος- ή ενήλικος με δυσλεκτική λειτουργία, θεωρεί μόνιμα τον εαυτό του υπεύθυνο για την μη κατανόηση όσων λέγονται.

Εκεί ακριβώς βρίσκεται η πηγή της απόσυρσης, της ντροπής, της μοναξιάς, της απογοήτευσης και πολλές φορές της κατάθλιψης. Μέσα του λέει: «Αυτοί είναι καλοί, προσπαθούν τόσο να με βοηθήσουν. Εγώ φταίω που δεν τα καταφέρνω. Αυτοί δεν μπορούν να κάνουν τίποτα άλλο για εμένα. Εγώ πρέπει να προσπαθήσω περισσότερο, αλλά όσο και αν προσπαθώ πάλι δεν γίνεται τίποτα. Ας τους καθησυχάσω λοιπόν, ας κάνω ότι καταλαβαίνω να τους ευχαριστήσω, και μετά θα δω τι θα κάνω. Ίσως τελικά να είμαι χαζός, ίσως να μην είμαι εγώ για αυτά». Και τα «αυτά» δεν είναι μόνο το διάβασμα ή η ορθογραφία αλλά γίνεται και η κατανόηση του κειμένου, γίνονται και οι ξένες γλώσσες, γίνονται και τα παιχνίδια. Μέχρι που τελικά η απογοήτευση από αυτές τις μικρές αποτυχίες οδηγεί σε μειωμένη αυτοεκτίμηση και γίνεται έλλειψη επιθυμιών και στόχων.

Θα πείτε ωραία όλα αυτά, αλλά φτάσαμε σε ένα αδιέξοδο. Τι μπορούμε να κάνουμε;

Κατ' αρχήν είναι σημαντικό να μπορέσουμε να αντέξουμε όλη αυτή την απογοήτευση και το αδιέξοδο, είναι σημαντικό να μπορέσουμε να νιώσουμε όπως νιώθει εκείνο. Ο σεβασμός και η κατανόηση στην ιδιαιτερότητα του, σε αντίθεση με την εθελοτυφλία που ενισχύει την θέση «είμαι μόνος μου για να τα βγάλω πέρα», ανοίγει τον δρόμο για τον διάλογο, για την προσέγγιση, για την επαφή. Η αποδοχή είναι λοιπόν το πρώτο που μπορούμε να δώσουμε. Αποδοχή στο ότι αυτά που μπορεί να φαίνονται απλά σε εμάς, το άτομο με δυσλεξία το τρομοκρατούν. Και μπορώ να σας διαβεβαιώσω, ότι οι φόβοι του που το κάνουν τόσο διστακτικό, μαζεμένο, ντροπαλό, είναι πολύ πραγματικοί. Πρέπει να αποδεχτούμε την δυσκολία του να διαβάσει ένας έφηβος μέσα στην τάξη του ένα κείμενο. Κάτι τόσο απλό για όλους τους άλλους, για αυτόν γίνεται μαρτύριο. Ακούει τον εαυτό του να κομπιάζει, να τα μπερδεύει, του κόβονται τα πόδια και προτιμάει να ανοίξει η γη να τον καταπιεί. Όταν τον ρωτάνε, ακόμα και αυτό που διάβαζε για ώρες την προηγούμενη ημέρα, δεν είναι σίγουρος αν θα βρει τις λέξεις να το πει, ενώ το γνωρίζει. Σκεφτείτε λοιπόν, πόσο άσχημα μπορεί να βρεθεί να νιώσει, μόνο και μόνο γιατί την κατάλληλη στιγμή, οι λέξεις θα έχουν χαθεί. Φυσικά το στρες επιδεινώνει αυτή την κατάσταση και δημιουργεί ένα ντόμινο παρασύροντας σε αυτή την προσωρινή μη δυνατότητα ανάκλησης των λέξεων και όλες τις επόμενες λέξεις. Έτσι το σύστημα μπλοκάρει και χρειάζεται χρόνο, ενθάρρυνση και «επανεκκίνηση» για να ξαναμπεί σε λειτουργία.

Όταν μπλοκάρει ο υπολογιστής μας ξέρουμε ότι πρέπει να τον κλείσουμε ελπίζοντας ότι όταν τον ξανανοίξουμε θα λειτουργήσει κανονικά. Δεν θεωρούμε ότι του λείπουν τα δεδομένα, ούτε επιμένουμε περισσότερο,

γιατί ξέρουμε ότι με αυτό τον τρόπο θα χειροτερέψουμε τα πράγματα. Έτσι είναι και μέσα στο μυαλό του παιδιού εκείνη την στιγμή.

Το παιδί- έφηβος ή ενήλικος είναι βέβαια μια πιο σύνθετη οντότητα. Διαθέτει συναισθήματα.

Τα συναισθήματα είναι οι καταλύτες που θα διευκολύνουν ή θα αποκλείσουν την επαφή, στην ανάκληση των γνώσεων, στην πρόσληψη τους, στην δημιουργία ιδεών, σκέψεων και πράξεων.

Τα συναισθήματα δημιουργούνται από την αλληλεπίδραση των στοιχείων που φέρουμε μέσα μας και όσων προσλαμβάνουμε από το περιβάλλον μας.

Τα στοιχεία που φέρουμε μέσα μας και μας κάνουν να βλέπουμε τον κόσμο μέσα από το δικό μας προσωπικό κάτοπτρο, είναι τα ιδιοσυστασιακά χαρακτηριστικά του καθένα μας, δηλ. τα προσωπικά χαρακτηριστικά μας, η βιολογική μας κληρονομικότητα και τα πρώιμα βιώματα που φέρουμε από την παιδική μας ηλικία.

Η δυσλεξία, εντάσσεται στα ιδιοσυστασιακά χαρακτηριστικά και σχετίζεται με την βιολογική κληρονομικότητα. Είναι όπως το να είσαι αριστερόχειρας, ξανθός, ψηλός ή οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό.

Παλιότερα, τους αριστερόχειρες σχεδόν τους βασάνιζαν να μάθουν οπωσδήποτε να γράφουν με το «καλό» λεγόμενο δεξί χέρι. Ευτυχώς κάποια στιγμή η κοινωνία μας και τα εκπαιδευτικά μας συστήματα αποδέχτηκαν αυτή την ιδιαιτερότητα και δεν θεωρείται πλέον μειονέκτημα. Οι αριστερόχειρες βέβαια εξακολουθούν να δυσκολεύονται, περισσότερο από ότι οι υπόλοιποι, ζώντας σε ένα κόσμο προσαρμοσμένο στους δεξιόχειρες, αλλά τουλάχιστον αποσιγματίστηκαν και έγινε αποδεκτή η ιδιαιτερότητα τους. Αντίθετα, η δυσλεξία, φέρει ακόμα το βάρος του στιγματισμού του ατόμου. Πιστεύω ότι αυτό θα εξαλειφθεί με την βαθύτερη κατανόηση της δυσλεξίας και την ωρίμανση του κοινωνικού συνόλου.

Τα άτομα με δυσλεκτική λειτουργία έχουν να αντιμετωπίσουν τις εγγενείς τους δυσκολίες, αλλά έχουν να αντιμετωπίσουν και μια κοινωνία που μόνο πολύ πρόσφατα αποδέχτηκε - και αυτό εν μέρη - την ιδιαιτερότητα τους.

Το γεγονός ότι σήμερα η δυσλεξία αναγνωρίζεται και διαγιγνώσκεται δεν σημαίνει βέβαια ότι δεν υπήρχε και παλιότερα. Όταν εμείς ήμασταν ακόμα μαθητές, τα πράγματα ήταν πολύ χειρότερα, αφού, τότε ο δυσλεκτικός μαθητής χαρακτηριζόταν σαν το καλό και μαζεμένο παιδί που δυστυχώς όμως «δεν τα έπαιρνε τα γράμματα». Ως επί το πλείστον ήταν εκείνοι οι μαθητές για τους οποίους έλεγαν «ενώ είναι έξυπνος και προσπαθεί δεν τα καταφέρνει», ήταν αυτοί που αντέγραφαν κατεβατά σελίδων με τις λάθος λέξεις και την επόμενη τις έγραφαν πάλι με τον δικό τους τρόπο. Μόνο οι «τυχεροί» από αυτούς, εκείνοι που είχαν γονείς οι οποίοι δεν έπαψαν να πιστεύουν σε αυτούς, να τους στηρίζουν, να τους ακούνε και να προσπαθούν μαζί τους για την επίτευξη των στόχων τους, μπόρεσαν να σπουδάσουν σε πανεπιστήμια

και να προχωρήσουν πνευματικά. Οι υπόλοιποι, αν και πολλοί από αυτούς είχαν τις ικανότητες, θάφτηκαν σε πολύ υποδεέστερες δουλειές, τρέφοντας χαμηλή αυτοεκτίμηση για τον εαυτό τους.

Φτάνοντας στο σήμερα, αναφέρω ότι μόνο εν μέρη έχει γίνει γνωστή η δυσλεξία, έστω κι αν έχουν θεσπιστεί ιδιαίτερα συστήματα εξέτασης. Υπάρχουν ακόμα εκπαιδευτικοί οι οποίοι δεν έχουν μπορέσει να αποδεχτούν την ιδιαιτερότητα αυτή χωρίς συγχρόνως να στιγματίζουν το παιδί σαν δεύτερης διαλογής μαθητή ή οι γονείς, που νιώθουν ενοχή και ντροπή.

Όπως έχετε καταλάβει βέβαια, έχω περάσει στην δεύτερη αιτία της δημιουργίας των συναισθημάτων, αυτή που επηρεάζεται από την σχέση μας με τους άλλους.

Κι εδώ, θα ήθελα να τονίσω, ότι το παιδί καταλαβαίνει τα συναισθήματα μας πέρα από τα λόγια. Εμείς αποτελούμε τον καθρέφτη του για αυτό που αποκαλούμε «εξωτερική άποψη της πραγματικότητας» και που πολύ συχνά κάνουμε το λάθος να την θεωρούμε σαν την «μόνη αντικειμενική πραγματικότητα». Αν μπορούμε κάτι να κάνουμε για να γεφυρώσουμε αυτή την αίσθηση της μοναξιάς, της διαφορετικότητας, της αναστολής, της ντροπής, του φόβου ενός δυσλεκτικού παιδιού, είναι εμείς, πρώτοι από όλους, να αποδεχτούμε, να επεξεργασθούμε τα δικά μας συναισθήματα και τις προκαταλήψεις απέναντι σε αυτά τα παιδιά.

Θυμηθείτε πως νιώσατε όταν κάποια στιγμή στην ζωή σας βρεθήκατε να πρέπει να κάνετε μπροστά σε ομότιμους σας κάτι για το οποίο θα σας έκριναν, ενώ εσείς δεν ήσασταν και πολύ σίγουροι για το πόσο καλά θα τα καταφέρνατε. Εάν σας έλεγαν «σιγά, δεν είναι και τίποτα!», αυτό αντί να σας καταστείλει το άγχος θα είχε μάλλον το αντίθετο αποτέλεσμα. Το πλέον πιθανό είναι να σκεφτόσασταν ότι αν αποτύχετε και σε αυτό που δεν «είναι τίποτα για τους άλλους», εσείς, δεν αξίζετε τίποτα. Αν αντίθετα το περιβάλλον ήταν υποστηρικτικό, σας έδινε το χρόνο που χρειαζόσαστε και πρώτα από όλα, την αίσθηση ότι «καλά τα πάτε, συνεχίστε!» τότε κι εσείς θα χαλαρώνατε, θα νιώθατε καλά και θα λέγατε όλα αυτά που διστάζατε να πείτε.

Το δυσλεκτικό παιδί – έφηβος ή ενήλικος, είναι ένας μεγάλος σιωπηλός αγωνιστής που παλεύει πρώτα από όλα για την αξιοπρέπεια του και για τις κρυφές του φιλοδοξίες χωρίς να τολμά να τις φανερώσει για να μην το κοροϊδέψουν. Φιλοδοξίες οι οποίες αν δεν ενισχυθούν και τονωθούν από τις ίδιες του τις επιτυχίες, θα σβήσουν και θα χαθούν, μένοντας πάντα κρυφά ανομολόγητα όνειρα.

Εδώ τίθεται το θέμα της επιτυχίας και των στόχων. Το ότι κάποιος έχει δυσλεξία δεν σημαίνει ότι πρέπει να κατεβάζει τον πήχη των προσδοκιών του, να μην γεύεται την επιτυχία. Για να πετύχει, αρκεί να προσαρμόσει τους στόχους του στον δικό του τρόπο ζωής. Μήπως αυτό δεν συμβαίνει σε όλους μας; Προσανατολιζόμαστε σε αυτά που καταλαβαίνουμε καλύτερα, εκείνα που μας δίνουν ικανοποίηση και στα οποία τελικά πετυχαίνουμε. Ότι ισχύει για όλα

τα παιδιά - ή τουλάχιστον θα έπρεπε να ισχύει - το ίδιο ισχύει και για τα παιδιά με δυσλεξία. Με την μόνη διαφορά, ότι αυτά πρέπει να κοπιάσουν περισσότερο, να κάνουν καλύτερο προγραμματισμό του χρόνου τους και να αναπτύξουν γύρω τους ένα ισχυρό σύστημα υποστήριξης.

Κάθε παιδί με Ε.Μ.Δ. είναι ικανό για μεγάλες επιτυχίες αλλά χρειάζεται βοήθεια σε ορισμένους τομείς για να μπορέσει να αξιοποιήσει στο μέγιστο τις δυνατότητες του. Με την κατάλληλη υποστήριξη μπορεί να θέσει όσο ψηλά θέλει τους στόχους και φιλοδοξίες του. Το κλειδί είναι να βρει τις τεχνικές και τις μεθόδους που ταιριάζουν στο ιδιαίτερο μαθησιακό του στυλ, να έχει ανθρώπους που πιστεύουν σε αυτό και το ενθαρρύνουν αναγνωρίζοντας τις επιτυχίες του και βοηθώντας το να θέτει ρεαλιστικούς στόχους και να τους αναπροσαρμόζει ανάλογα. Εδώ χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Οι στόχοι πρέπει να είναι αισιόδοξοι αλλά συγχρόνως εφικτοί, μεθοδικά οργανωμένοι με επίγνωση και κατανόηση των πιθανών δυσκολιών που θα προκύψουν, γιατί αλλιώς κινδυνεύουμε να βάλουμε το παιδί σε μια εξωπραγματική κατάσταση στην οποία θα βρεθεί αντιμέτωπο με δυσάρεστες εκπλήξεις και αποτυχίες. Δεν φτάνει να του λέμε τι θέλουμε από αυτό και να προτείνουμε ανταμοιβές. Οι ανταμοιβές και οι τιμωρίες δεν βοηθούν σε τίποτα. Αυτό που φέρνει αποτελέσματα είναι να το βοηθάμε καθημερινά να οργανωθεί, να συμμαζεύουμε την αγανάκτηση του στο ότι οι άλλοι μπορούν να κοπιάσουν λιγότερο και να πάρουν καλύτερους βαθμούς.

Η δική μας επιμονή, υπομονή, συνέπεια και χειροπιαστή βοήθεια θα του δώσει την αίσθηση ότι δεν είναι μόνο, ότι έχει πραγματικούς συμμάχους και μπορεί να στηρίζεται σε αυτούς.

Επίσης, πρέπει να μπορούμε, πρώτοι εμείς, να αποδεχόμαστε ότι μπορούμε να πάρουμε βοήθεια στο δικό μας έργο από ειδικούς, γνωστούς και φίλους. Δεν πρέπει να εγκλωβιζόμαστε στην θέση ότι «είμαστε μόνοι για να τα βγάλουμε πέρα». Αυτή είναι ακριβώς η θέση που παίρνει το παιδί το οποίο αντιμετωπίζει το πρόβλημα, και πρέπει πρώτα εμείς να μπορούμε βγούμε από αυτή την θέση μαθαίνοντας να ζητάμε βοήθεια. Από την στάση μας απέναντι στην ζωή μαθαίνουν τα παιδιά και όχι από τα λόγια μας.

Εκπαιδεύουμε τα παιδιά μας, πολύ συχνά, να είναι ανταγωνιστικά με το σκεπτικό ότι «έτσι είναι ο κόσμος». Πόσο μακριά όμως, θα φτάσει ο καθένας μας, δεν εξαρτάται ούτε από το τι βαθμούς πήραμε στο γυμνάσιο ούτε από το πόσο γρήγοροι είμαστε έναντι των άλλων. Τα παιδιά με Ε.Μ.Δ. δεν μπορούν να είναι οι καλύτεροι μαθητές μέσα στην τάξη, αλλά αυτό δεν τα εμποδίζει σε τίποτα να προχωρήσουν σε σπουδές και θέσεις πολύ μεγαλύτερες από αυτές που θα φτάσουν πολλοί από τους λεγόμενους «καλούς μαθητές».

Σαν ενήλικες έχουμε δει την μεγάλη εικόνα της ζωής. Ας μην την ξεχνάμε απέναντι στα παιδιά και ας τα βοηθήσουμε να την δουν και αυτά. Ας τα ξεμπλοκάρουμε από το τι βαθμό πήραν και ας επικεντρωθούμε στο τι έμαθαν, ας πάψουμε να δίνουμε έμφαση στη σύγκριση με τους άλλους και ας

τα βοηθήσουμε να προσανατολίζονται σύμφωνα με τον δικό τους στόχο επιτυχίας. Στο τέλος, έτσι και αλλιώς, με αυτόν θα βρεθούν αντιμέτωποι σαν ενήλικες.

Εμείς, σαν γονείς και εκπαιδευτικοί, γνωρίζουμε ότι όποιες προβολές και όνειρα κάνουμε για αυτά, θα συμβάλουν καθοριστικά στην δημιουργία της πορείας τους και θα επηρεάσουν το μέλλον τους.

Τα άτομα με δυσλεξία δεν έχουν όμως μόνο δυσκολίες, έχουν και προτερήματα. Η επεξεργασία στην οποία τυγχάνουν οι πληροφορίες σε επίπεδο εγκεφαλικών συνδέσεων, σε συνδυασμό με το γεγονός πως η πρόσληψη και η ανάκληση τους γίνεται με ένα διαφορετικό τρόπο, δίνει την δυνατότητα στα δυσλεκτικά παιδιά να έχουν πιο κριτική και δημιουργική σκέψη από ότι οι συνομήλικοί τους. Δηλαδή μπορούν να συγκρίνουν και να συσχετίζουν πολύ περισσότερα πράγματα και κατά συνέπεια να δημιουργούν πιο ολοκληρωμένες σκέψεις και ιδέες. Ταυτόχρονα είναι πολύ ευαισθητοποιημένα άτομα απέναντι στους άλλους και ιδιαίτερα στους πιο αδύναμους από αυτά. Καθώς διαθέτουν επίσης μεγάλη φαντασία και δημιουργικότητα, γίνονται συχνά καλλιτέχνες, μαθηματικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, άνθρωποι που φροντίζουν για το κοινωνικό σύνολο. Δυστυχώς το εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν είναι ακόμα προσανατολισμένο στην δημιουργία σκεπτόμενων ανθρώπων οπότε αυτά τα προτερήματα δύσκολα εκτιμώνται. Ωστόσο, δεν μπορούμε να επαναπαυόμαστε πίσω από απρόσωπες έννοιες όπως «το εκπαιδευτικό σύστημα», το οποίο σαφώς υπάρχει και πάσχει, αλλά καλούμαστε μια και αποτελούμε μέρος του, από όποια πλευρά και αν βρισκόμαστε - του δάσκαλου, του γονιού, του ψυχολόγου- να ενισχύσουμε και να ενθαρρύνουμε την δημιουργική σκέψη των μαθητών και όχι την στείρα ανάκληση των γνώσεων. Είναι γεγονός πως σε σχέση με τους μαθητές με δυσλεξία χρειάζεται να κοπιάσουμε λίγο περισσότερο, αφού λόγω του αισθήματος κατωτερότητας που βιώνουνε, κρύβουνε αυτή την δημιουργική και κριτική σκέψη ενώ υπάρχει. Είναι θέμα λοιπόν δικής μας πάλι δουλειάς να άρουμε τους ανασταλτικούς παράγοντες και να τους επιτρέψουμε απλώς να εκφραστούνε.

Κάποιοι μπορεί να πουν: Ένα παιδί με δυσλεξία χρειάζεται πάρα πολύ δουλειά, γιατί να μου τύχει εμένα αυτό;

Αυτό ακριβώς λένε και αυτά τα παιδιά: «γιατί να μου τύχει εμένα αυτό;!». Δεν το επιλέξανε όμως. Πραγματικά τους έτυχε και αν μπορούσαν να επιλέξουν θα προτιμούσαν να μην έχουν δυσλεξία.

Ας επικεντρωθούμε λοιπόν στις ικανότητες και όχι στις αδυναμίες τους και τότε θα εκπλαγούμε πολύ ευχάριστα από το πόσες πραγματικά ικανότητες κρύβουν τόσο καλά αυτά τα παιδιά, και πόσο γενναιόδωρα θα μας ανταμείψουν για τους κόπους που τυχόν καταβάλαμε.

Βιβλιογραφία

Κυβέλου, Ε. (2009). *Πως αισθάνεται το παιδί με δυσλεξία*. Το δικό μας Βήμα, Επιμέλεια: Μαντζαβέλα Ρίτσα, Φιλολόγος Ε.Α.Ε. ΜΕδ,

(38), 35-38.

http://epsychotherapia.blogspot.gr/2009/10/msc_6618.html